

CATÀLEG DE LES MARQUES DE CENSURA USADES A LES PRESONS I CAMPS DE TREBALL REPUBLICANS DURANT LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

Colectalia
Major, 17
43373 Cabassers
<https://www.colectalia.com>
sales@colectalia.com

2018

INTRODUCCIÓ

El sistema penitenciari republicà es va basar, des del principi de la guerra civil, en quatre tipus d'establiments:

1- Chekes.

D'inspiració soviètica, van ser unes presons improvisades, gestionades per partits polítics i organitzacions sindicals, totalment irregulars, sense control judicial de cap tipus i on no es respectaven els drets fonamentals dels detinguts, ja que s'hi practicava la tortura i s'hi feien execucions extrajudicials. Pel seu caràcter clandestí es coneixen poquíssimes marques usades sobre la correspondència procedent d'aquest tipus d'establiments de detenció (vegeu les marques número 23 i 43 d'aquest catàleg pels únics exemples que hem vist).

2- Presons del sistema penitenciari regular.

Les presons de què ja disposava la Dirección General de Prisiones del Ministerio de Justicia van ser utilitzades per allotjar presoners acusats de delictes polítics, ja fos de forma preventiva o per a complir sentència. En alguns casos els reus comuns foren alliberats per poder allotjar les persones acusades de cooperar o simpatitzar amb la sublevació militar. S'hi van emprar marques de censura.

3- Vaixells presos.

Davant la situació de saturació dels establiments penitenciaris regulars es van habilitar vaixells ancorats als ports del Mediterrani i del Cantàbric per allotjar-hi els presoners que ja no cabien a les presons terrestres. També depenien de la Dirección General de Prisiones del Ministerio de Justicia, ja que només eren allotjaments provisionals de suport a les presons. Es van utilitzar marques pròpies d'aquests vapors per a marcar la correspondència adreçada o enviada des d'aquests vaixells.

4- Camps de Treball.

Foren creats el desembre de 1936 per al compliment de penes de reus declarats culpables de donar suport a la sublevació militar, i foren de dos tipus:

A) Els que depenien del Ministerio de Justicia.

B) Els que depenien del Ministerio de la Guerra, Servicio de Información Militar (SIM).

Aquests segons (B) estigueren tots ubicats a Catalunya i van ser, sense cap mena de dubte, els més durs. Tots dos tipus de camps va usar marques de censura pròpies, i les del SIM eren d'un disseny genèric per a tots els camps de treball, i hi variava només el número de l'establiment.

Com que el sistema penal republicà només va estar operatiu durant poc més de dos anys i mig, i en la majoria dels casos el volum de correspondència que podien envair els seus interns estava limitat mensualment, són poques les peces d'història postal que han sobreviscut. Sense cap mena de dubte les més rares són les que pertanyen als camps de treball del SIM, que només van funcionar de mitjans 1938 a les primeries de 1939. Les marques més habituals són les que pertanyen a les presons de Madrid i València, ja que en tenir un major nombre d'interns també generaren un major volum de correspondència, sense que, tanmateix, per això aquestes marques es puguin considerar comunes.

L'índex de raresa de les marques catalogades és el següent:

E- Escassa

R- Rara
RR - Molt rara
RRR - Raríssima
RRRR - Extremadament rara, possiblement única.

Les marques recollides per altres catàlegs han estat significades així:

Heller +nº: Ernst L. Heller, Marcas utilizadas por la censura republicana durante la guerra civil española, Madrid 1995.

Apollaro +nº: Gérard Apollaro, Histoire Postale de la guerre civile d'Espagne, Secteur républicain, vol 1, Marseille, sin fehca.

Si en el futur descobrim altres marques pertanyents a presons o camps de treball republicans ampliarem aquest catàleg.

En aquest enllaç hi podrà trobar peces d'història postal amb moltes de les marques catalogades en aquest treball:

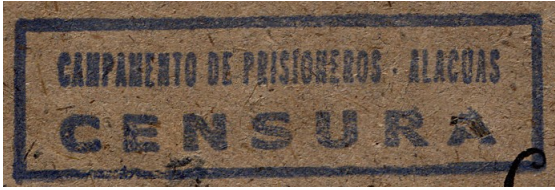
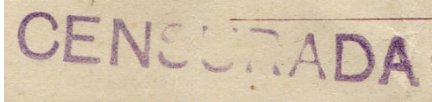
<https://www.colectalia.com/ca/camps-de-treball-i-presons-republicanes>

Carles Prats
22 d'agost de 2018

Revisat el 25 de gener de 2019, dues addicions.
Revisat el 16 d'abril de 2019, una addició.
Revisat el 26 d'abril de 2019, quatre addicions.
Revisat el 13 de juliol de 2019, tres addicions.
Revisat el 29 de novembre de 2019, una addició.
Revisat el 12 de juliol de 2020, tres addicions.
Revisat el 26 de setembre de 2023, dues addicions.

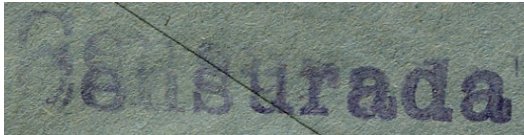
ALAUÀS

Camp de presoners d'Alauàs

	1- Alauàs, 55x15 mm, blau "CAMPAMENTO DE PRISIONEROS · ALACUAS / CENSURA" RRR
	2.- Alauàs, 48x5 mm, violeta "CENSURADA" RR

ALBATERA

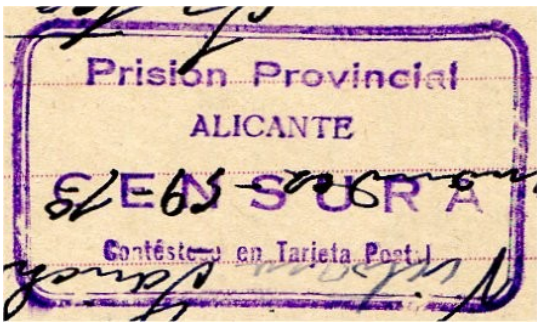
Camp de treball d'Albatera

	3- Albatera, 47x25 mm, blau "CAMPO DE TRABAJO / ALBATERA / CENSURADA / CONTESTE EN TARJETA / POSTAL" RRR
	4- Albatera, 45 mm, blau "Censurada" RRR

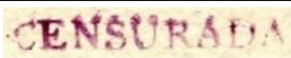
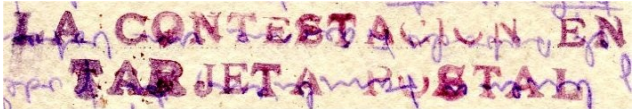
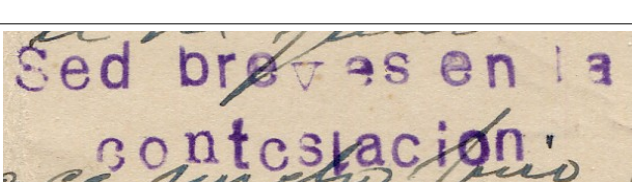
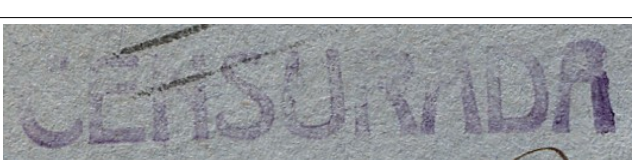
ALACANT

Presó Provincial

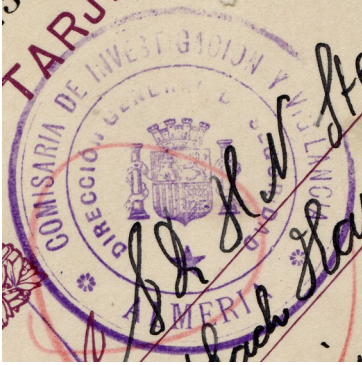
	5- Alacant, Ø 35 mm, violeta "Prisión Provincial de Alicante / DIRECCIÓN / CENSURA" RR
---	---

	6- Alacant, 58x29 mm, blau "Prisión Provincial / ALICANTE / CENSURA / Conteste en tarjeta postal" RR
---	---

ALCALÁ DE HENARES
Camp de treball Casa de Trabajo

	7- Alcalá de Henares, 25 mm, violeta, camí i blau en correu entrant i sortint. "CENSURADA" RRR
	8- Alcalá de Henares, 87 mm, violeta i carmí, en correu sortint. "LA CONTESTACION EN / TARJETA POSTAL" RRR
	9- Alcalá de Henares, 83 mm, blau, en correu entrant. "BREVEDAD / EN LA CONTESTACIÓN" RRR
	10- Alcalá de Henares, 72 mm, blau, en correu entrant. "LA CONTESTACIÓN / BREVE" RRR
	11- Alcalá de Henares, 19 mm, blau, en correu entrant. "LA CONTESTACIÓN / BREVE" RRR
	12- Alcalá de Henares, 53x8 mm, blau, en correu entrant. "CENSURADA" RRR

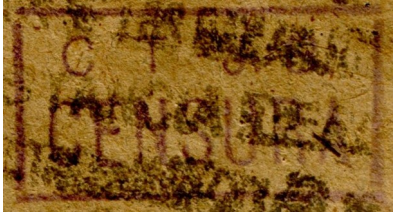
ALMERIA
Presó de l'Ingenio

	13- Almeria, 94 mm, vermell "Censura de Correspondencia" RRR
	14- Almeria, 100 mm, vermell "CENSURA DE CORRESPONDENCIA / SER BREVES" RRR
	15- Almeria, Ø 38 mm, violeta "COMISARIA DE INVESTIGACION Y VIGILANCIA / DIRECCION GENERAL DE SEGURIDAD / ALMERIA" RRR

BARBASTRE
Presó de Partit [judicial]

	16- Barbastre, Ø 38 mm, violeta "PRISION DE PARTIDO / JEFATURA / DE / BARBASTRO (HUESCA)" RRR
---	---

BENISSANÓ
Castell de Benissanó

	17- Benissanó, 29x15 mm. violeta "C T J S / CENSURA" RRRR
---	---

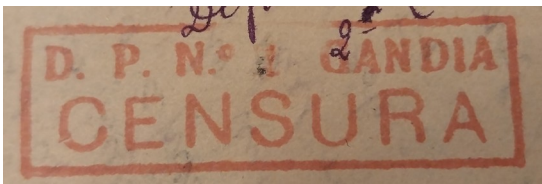
CEHEGÍN

Camp de treball Casa de Reforma

	18- Cehegín, 58x25 mm, vermell, blau, verd (Heller RC16.1) "CASA DE REFORMA - CEHEGIN / *CENSURADA* / CONTESTE EN TARJETA POSTAL" RRR
---	---

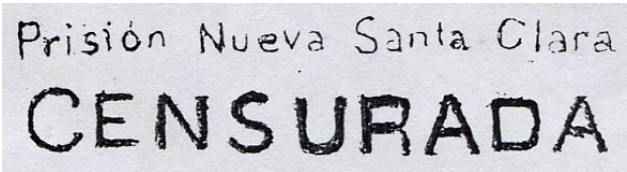
GANDIA

Presó dels Escolapis

	19- Gandia, 48x15 mm, rosa (Apollaro no cat) "D.P.Nº 1 - GANDIA / CENSURA" (D.P. per Depósito de Prisioneros) RRRR
	20- Gandia, 48x15 mm, rosa (Apollaro 379) "D.P.Nº 3 - GANDIA / CENSURA" (D.P. per Depósito de Prisioneros) RR 20a- Usat per l'administració franquista de la mateixa presó RRR

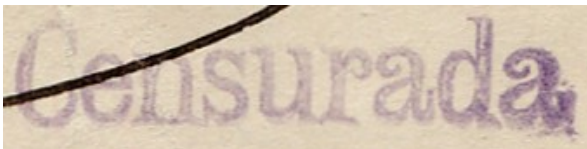
GANDIA

Presó Nova de Santa Clara

	21- Gandia, 59 mm, vermell "Prisión Nueva Santa Clara / CENSURADA" RRR
---	--

MADRID

Presó de dones improvisada a l'Asilo de San Rafael

	22- Madrid, 34 mm blau "Censurada" RR
---	---

MADRID
Cheka al carrer Estrada

	23- Madrid, 64 mm blau "SED BREVES EN LAS CONTESTACIONES" RR
---	--

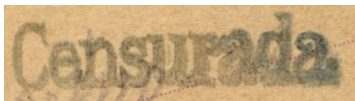
MADRID
Hospital Penitenciari

	24- Madrid, Ø 32 mm violeta (Apollaro 380) "HOSPITAL PENITENCIARIO MADRID / CENSURA" RRR
---	--

MADRID
Presó Model

	25- Madrid, 64 mm blau "SED BREVES EN LAS CONTESTACIONES" E
---	---

MADRID
Priesó provisional d'homes nº 3, coneguda com a presó General Porlier

	26- Madrid, 33 mm, negre "Censurada" E
	27- Madrid, 39 mm, rosa "CENSURA" R
	28- Madrid, 64 mm lila "SED BREVES EN LAS CONTESTACIONES" E

MADRID

Presó provisional de San Antón

	29- Madrid, 55x32 mm, violeta (Apollaro 381) "Prisión Provisional de SAN ANTON / MADRID / SALIDA / CENSURA" RRR
---	--

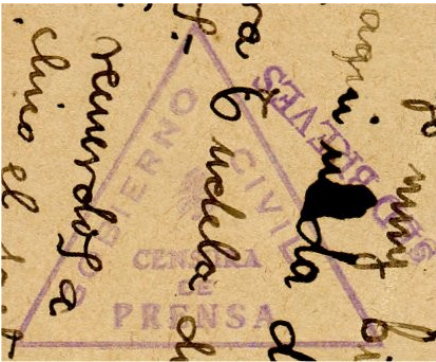
MÀLAGA

Vaixell presó Marqués de Chávarri, al port de Màlaga

	30- Málaga, 52 mm, negre "MARQUÉS DE CHÁVARRI" RRRR
---	---

ORIOLA

Camp de treball d'Oriola

	31- Oriola, 45x45 mm, violeta (Heller RO7.2). "GOBIERNO / CIVIL / CENSURA / DE / PRENSA" RRR
	32- Oriola, 30 mm, violeta "SED BREVES" RRR
	33- Oriola, 33x10 mm, violeta (Heller RO7.1) "CENSURADA" RRR

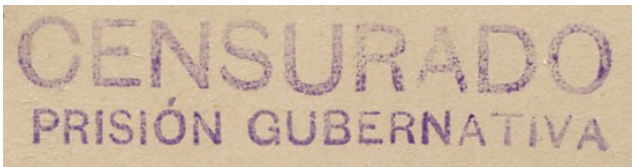
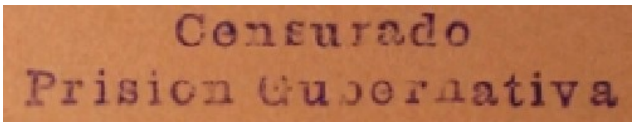
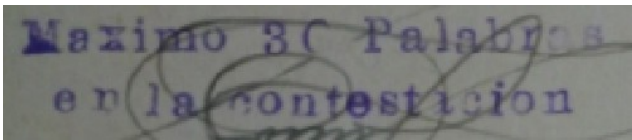
SANT SEBASTIÀ

Presó d'Ondarreta

	34- San Sebastián, Ø 30 mm, blau "PRISION PROVINCIAL DE SAN SEBASTIAN, DIRECCION" RR
---	---

SOGORB

Presó al carrer València (Seminari)

	35- Sogorb, 54x11 mm, blau "CENSURADO / PRISION GUBERNATIVA" RRR
	36- Sogorb, 56mm, blau "Censurado / Prision Gubernativa" RRR
	37- Sogorb, 56mm, blau "Maximo 30 Palabras / en la contestacion" RRR

TARRAGONA

Vaixell presó Isla de Menorca al port de Tarragona

	38- Tarragona, 49x30 mm, rosa (Apollaro 446) "COMANDANTE BUQUE PRISION / ISLA DE MENORCA / TARRAGONA" RRR
---	--

TARRAGONA

Vaixell presó Mahón, al port de Tarragona

39- Tarragona, 49x30 mm, rosa (Apollaro 445)
"COMANDANTE BUQUE PRISIÓN / MAHÓN / DE /
MAHÓN"
RRR

VALÈNCIA

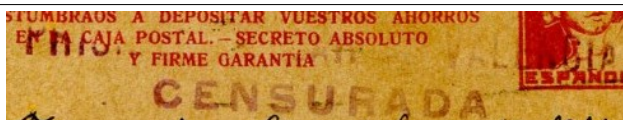
Presó de Sant Miquel dels Reis

40- València 47x15 mm violeta (Apollaro 378)
"D.P.Nº 1 - VALENCIA / CENSURA" (D.P. = Depósito
de Prisioneros)
E
40a- Usada per l'administració franquista de la mateixa
presó
RRR

VALÈNCIA

Presó Cel·lular

41- València, 83 mm, lila
"PRISIÓN CELULAR DE VALENCIA / CENSURADA"
E

VALÈNCIA

Torres de Quart

42- València, 45X45X45 mm, rosa
"PRISIÓN FORTALEZA TORRES DE CUARTE
VALENCIA"
RRRR

VALÈNCIA

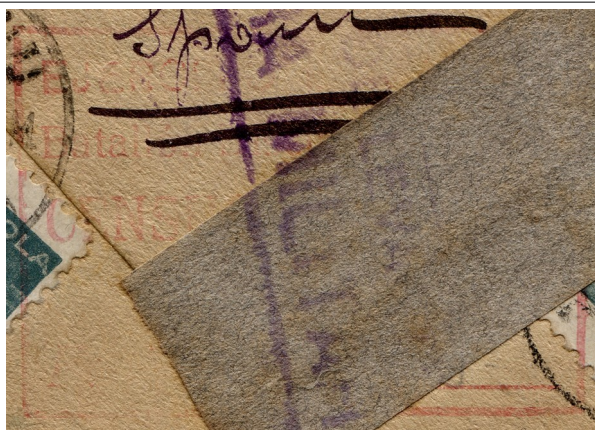
Vaixell presó no identificat al perot del Grau

43- València (el Grau). Pertanyent a una cheka socialista
en un vaixell, 54x31 mm, rosa
"AGRUPACION SOCIALISTA / COMITÉ / EL GRAO
DE VALENCIA"
RRRR

BATALLONS DISCIPLINARIS

Exèrcit de Llevant

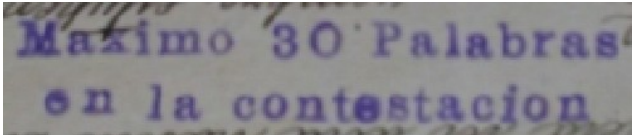

44- Batalló Disciplinari núm. 4
53mm rosa
EJERCITO [DE LEVANTE] / Batallón Disci[plinario nº
4] / CENSU[RA] / [...]_____»
RRR

CAMPS DE TREBALL DEL SIM

CAMP DE TREBALL NÚM. 1 DEL SIM

Barcelona (Poble Espanyol)

	45- Camp de Treball núm. 1, 56 mm, blue / azul "Maximo 30 Palabras / en la contestacion" RRR
---	---

CAMP DE TREBALL NÚM. 2 DEL SIM

Diverses ubicacions: l'Hospitalet de l'Infant, Montferrer, la Seu d'Urgell

	46- Camp de Treball núm. 2 Ø 38 mm, blau "MINISTERIO DE DEFENSA NACIONAL * S.I.M.* / CAMPO DE TRABAJO / N.º 2" RRR
--	--

CAMP DE TREBALL NÚM. 3 DEL SIM

Diverses ubicacions: Omells de Na Gaia, Vilasana, Cabó

	47- Camp de Treball núm. 3 Ø 38 mm, blau "MINISTERIO DE DEFENSA NACIONAL * S.I.M.* / CAMPO DE TRABAJO / N.º 3" RRR
---	--

CAMP DE TREBALL NÚM. 4 DEL SIM

Diverses ubicacions: Concabella i Barbens

	48- Camp de Treball núm. 4 Ø 38 mm, vermell "MINISTERIO DE DEFENSA NACIONAL * S.I.M.* / CAMPO DE TRABAJO / N° 4" RRR
---	--

CAMP DE TREBALL NÚM. 6 DEL SIM

Diverses ubicacions: Falset (destacaments a Cabassers, La Figuera, Gratallops i Porrera), Arbeca, Cabó

	49- Camp de Treball núm. 6 Ø 38 mm, blau "MINISTERIO DE DEFENSA NACIONAL * S.I.M.* / CAMPO DE TRABAJO / N° 6" RRR
--	---

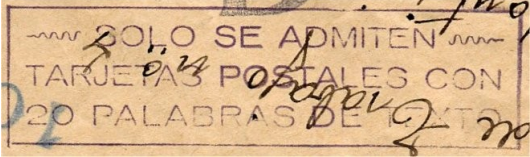
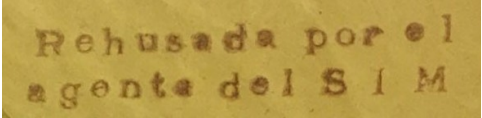
DESTACAMENT DEL CAMP DE TREBALL NÚM. 6 DEL SIM

Cabassers

	50- Cabassers, mida i color desconeguts "CAMPO DE TRABAJO N° 6 / DESTACAMENTO N° 3" RRRR
---	---

MARQUES DE DEVOLUCIÓ DELS CAMPS DE TREBALL DEL SIM

	51- "D", 19x16 mm, negre RRRR
---	----------------------------------

	52- 80x21mm, violeta "SOLO SE ADMITEN / TARJETAS POSTALES CON / 20 PALABRAS DE TEXTO" RRRR
	53- Violeta "Rehusada por el / agente del SIM" RRRR

PRESONS DEL SIM
Barcelona, Castell de Montjuïc

	54- Barcelona, Ø 40 mm. violeta "CASTILLO DE MONTJUICH *PRISIONES MILITARES*" RRR
--	--